

# PREZENTĂRI

## Conferința „Răspunderea magistraților în lumina evoluțiilor recente de la nivel european și național” Academia Română, 15 martie 2012

Răspunderea magistraților în lumina evoluțiilor recente de la nivel european și național a fost tema de actual interes abordată de Conferința organizată sub acest titlu la 15 martie 2012 la sediul Academiei Române din Calea Victoriei nr. 25, în Clubul Academicienilor.

Conferința a beneficiat după deschidere de o prezentare din partea domnului **prof. univ. dr. Mihai Șandru** referitoare la concluziile ce se pot desprinde din soluția Curții de Justiție a Uniunii Europene din cauza *Comisia c. Italiei* relevante în dreptul intern. Dl. Mihai Șandru a subliniat ideea ce trebuie să fie alăturată unei analize a cauzei *Comisia c. Italiei* nr. 379/2010, respectiv faptul că, în cazul tratării problematicii unei reguli ce s-ar desprinde din această cauză, este necesar a se observa că legislația română, în ce privește răspunderea magistraților, nu este similară legislației italiene. Aceasta din urmă a prilejuit, prin lacunele sale, concluzia Curții Europene a Drepturilor Omului privind aspectul că excluderea sau limitarea răspunderii statului pentru prejudiciile cauzate particularilor de instanțele de ultim grad de jurisdicție, în **aplicarea dreptului Uniunii**, la dol sau culpă gravă, contravine dreptului Uniunii Europene.



În cauza analizată, Comisia a solicitat Curții să constate că, înlăturând răspunderea statului pentru prejudiciile cauzate particularilor de încălcări ale dreptului european comise de o instanță națională de ultim grad de jurisdicție, în interpretarea regulilor de drept sau în aprecierea faptelor și a probelor, precum și limitând această răspundere doar la cazurile de dol și culpă gravă, Italia nu și-a respectat obligațiile care îi reveneau în virtutea principiului răspunderii statelor membre pentru încălcarea dreptului european de către instanțele lor care judecă în ultim grad. Comisia a susținut că dispozițiile interne care determinau această răspundere limitată fuseseră deja examinate de Curte în cauza *Traghetti del Mediterraneo* și considerate implicit contrare dreptului comunitar. Modul în care statul italian a reglementat și menținut răspunderea

magistraților pentru prejudiciile cauzate în exercițiul funcției jurisdicționale este contrar principiului răspunderii statului stabilit de Curtea de Justiție în hotărârea Köbler.

În motivarea acțiunii, Comisia a făcut trimitere la jurisprudența Curții de Justiție din cauzele *Köbler* și *Traghetti del Mediterraneo*, potrivit căreia răspunderea statului pentru prejudiciile cauzate particularilor, imputabile unei jurisdicții de ultim grad, poate fi angajată dacă a avut loc o încălcare evidentă a dreptului aplicabil. Or, în cazul Italiei, Comisia constatare limitarea prin lege a răspunderii statului doar la cazurile de dol și culpă gravă, iar Curtea supremă de casație din Italia și-a construit o jurisprudență care face extrem de dificilă angajarea răspunderii în caz de culpă gravă.

Statul italian a solicitat respingerea acțiunii, motivând că reclamanta a interpretat eronat legislația sa internă. În *Traghetti del Mediterraneo*, Curtea de Justiție nu s-a pronunțat în mod expres asupra incompatibilității legislației incriminate de Comisie cu principiul răspunderii statului pentru cauze imputabile jurisdicțiilor de ultim grad.

Italia a mai precizat că legislația sa poate fi pusă în acord cu jurisprudența CJUE prin interpretarea judecătorilor naționali. Noțiunea de culpă gravă din legislația sa coincide cu "încălcarea gravă și evidentă a dreptului Uniunii", astfel cum este definită de CJUE. Italia a considerat că legislația sa, precum și jurisprudența Curții supreme de casație au ca numitor comun "neglijența impardonabilă" a magistratului, drept împrejurare în care poate fi angajată răspunderea statului.

Curtea a reafirmat condițiile în care statele membre sunt obligate să repare prejudiciile cauzate particularilor de încălcări ale dreptului Uniunii, în general: norma de drept încălcată conferă drepturi particularilor, încălcarea acestei norme este suficient de gravă și legătura de

cauzalitate directă între încălcarea normei și prejudiciu.

Răspunderea statului în cazul în care încălcările provin de la instanțe care judecă în ultim grad este guvernată de aceleași reguli, cu particularitatea că cea de-a doua condiție trebuie înțeleasă ca încălcare evidentă de către judecător a dreptului aplicabil. Statele membre pot reglementa condițiile în care operează răspunderea în aceste cazuri, însă nu pot limita sau exclude răspunderea în situațiile în care s-a produs o încălcare evidentă. Curtea a apreciat că reclamanta a furnizat elemente suficiente din care rezultă că interpretarea culpei grave de către Curtea supremă de casație se realizează într-un mod care impune condiții mai stricte decât cele care decurg din condiția încălcării evidente a dreptului aplicabil.

Acțiunea Comisiei a fost admisă în întregime.

Legislația românească privind răspunderea magistraților nu este într-atât de restrictivă, precum legislația italiană, analizată de CJUE în *Traghetti del Mediterraneo* și în hotărârea pronunțată la 20.11.2011. Particularii pot obține despăgubiri pentru prejudiciile cauzate de instanțele de ultim grad de jurisdicție, prin încălcarea evidentă a dreptului european aplicabil, nu doar în caz de dol sau culpă gravă, ci și atunci când această încălcare s-a produs ca urmare a săvârșirii unei fapte penale sau a unei alte fapte disciplinare. Modul în care sunt definite noțiunile de rea-credință și gravă neglijență include și încălcarea dreptului aplicabil (norme materiale și/sau procesuale) ca urmare a interpretării regulilor de drept, împrejurărilor de fapt și probelor (deoarece nu sunt arătate limitativ acțiunile magistratului prin care cauzează încălcarea).

În realitate, ceea ce ar putea exercita un efect descurajant asupra exercitării dreptului la despăgubiri nu este regle-

mentarea răspunderii penale și disciplinare a magistraților, cât faptul că răspunderea trebuie stabilită în mod definitiv printr-o hotărâre judecătorească pentru o faptă săvârșită în cursul judecății procesului și că această faptă trebuie să fie de natură să determine o eroare judiciară. Statele membre pot să stabilească condiții suplimentare pentru exercitarea dreptului la despăgubiri ce decurge din jurisprudența *Köbler*, cu condiția ca acestea să nu restrângă cazurile de răspundere dincolo de încălcările evidente ale dreptului european aplicabil și cu respectarea cerințelor ce decurg din principiile echivalenței și efectivității dreptului european. România nu are o legislație specială privind răspunderea statului pentru cazurile care decurg din jurisprudența *Köbler*, prin urmare se va aplica art. 96 din Legea nr. 303/2004 și Codul de procedură penală. Principiul echivalenței este respectat, deoarece aceste norme se aplică și în cazul dreptului la despăgubiri exercitat pentru erori judiciare comise prin încălcarea normelor juridice interne. Pentru a trece și testul principiului efectivității, trebuie ca art. 96 din Legea nr. 303/2004 și art. 504 și urm. din Codul de procedură penală să nu facă extrem de dificilă sau imposibilă obținerea despăgubirilor. Această chestiune se apreciază în funcție de împrejurările concrete ale speței de judecătorul sesizat cu o asemenea acțiune.

A urmat prezentarea susținută de domnul **procuror Horațiu Radu, Agentul guvernamental al României la Curtea de Justiție a Uniunii Europene**. Acesta a subliniat, în calitate de fost agent guvernamental la CEDO, că anul 2011 a fost un an foarte bun, cauzele pierdute au scăzut, fiind înregistrat cel mai mare număr de cauze câștigate. S-a remarcat printre cauzele acestei concluzii sistemul instituțional îmbunătățit și utilizarea de

către judecători, în mod corect, a instituției recursului efectiv. Privitor la răspunderea magistraților pentru condamnările la CEDO, aceasta devine o noțiune lipsită de sens, cât timp energia pentru evitarea unor astfel de condamnări trebuie canalizată spre prevenție. Din aceeași perspectivă, magistrații nu pot însoți rezultatele activității lor de o activitate de PR (Public Relations) pentru a demonstra că răspunderea pentru condamnările la CEDO revine în mai mare măsură sau în egală măsură celorlalte puteri ale statului. Referitor la răspunderea magistraților în jurisprudența CJUE, aceasta este atinsă tangențial, nefiind adecvat a se angaja răspunderea magistraților decât în condițiile stabilite de această jurisprudență. Statul răspunde pentru activitatea judiciarului, însă CJUE nu poate interveni în activitatea judiciară în cauza *Köbler* fiind arătat de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene că se angajează răspunderea personală a magistraților, ci răspunderea statului. Revine statului a reglementa răspunderea magistraților, tipul răspunderii: personală, materială. Dar în cazul instituirii unei astfel de răspunderi, aceasta trebuie instituită față de toți funcționarii. De altfel, în cauzele *Francovich*, *Factortame* și *Brasserie du Pecheur* CJUE stabilește condițiile pentru angajarea răspunderii statelor pentru prejudiciile cauzate de oricare din organele sale prin încălcarea dreptului Uniunii. Statele trebuie să adopte toate măsurile pentru menținerea ordinii juridice a Uniunii Europene și pot reglementa condițiile pentru angajarea răspunderii în dreptul intern și nu pot fi mai stricte decât cele ce asigură respectarea drepturilor Uniunii Europene.

Domnul **judecător Dragoș Călin, Curtea de Apel București**, a continuat lucrările conferinței cu prezentarea succintă a analizei autorităților potențial responsabile desprinsă din lucrarea lansată cu ocazia conferinței "**Hotărârile**

***CEDO în cauzele împotriva României 2011 – analiză, consecințe, autorități potențial responsabile***

În materie civilă au fost pronunțate de-a lungul anului 2011, la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, condamnări pentru încălcarea art. 6 par. 1 și art. 1 Protocolul nr. 1 adițional la Convenție ca urmare a neexecutării hotărârilor judecătorești irevocabile de către organele statului obligate în acest sens (răspunderea pentru neexecutare revenind puterilor executivă și legislativă), duratei procedurii (răspunderea revenind puterii judiciare, legislative, în unele cazuri puterii executive), încălcării termenului rezonabil (fiind reținută răspunderea inclusiv puterii legislative prin stabilirea în urma adoptării O.U.G. nr. 58/2003 a competenței exclusive a Înaltei Curți de Casație de Justiție a judecării recursurilor, prin prevederile legislative referitor la suspendarea cauzelor provocată de trimerile la Curtea Constituțională în urma invocării excepțiilor de neconstituționalitate).

Relevante au fost "urmările", cauzei *Maria Atanasiu c. României*, hotărârea pilot pronunțată în anul 2010, în sensul că au fost suspendate atât emiterea titlurilor de despăgubire cât și a titlurilor de conversie. Până la adoptarea unei legi care să implementeze recomandările din cauza pilot, până la 25 ianuarie 2012, la Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor au fost înregistrate 74.931 dosare privind acordarea de despăgubiri în condițiile Titlului VII din Legea nr. 247/2005, iar un număr de 7.039 dosare au fost returnate autorităților emitente pentru completare. Dintre dosarele înregistrate, 25.323 dosare au fost soluționate prin emiterea de titluri de despăgubire. La Direcția pentru Acordarea Despăgubirilor în Numerar, din cadrul A.N.R.P., au fost depuse un număr de 25.222 cereri de opțiune. Dintre acestea, 4.452 cereri de opțiune au fost soluționate prin emiterea de titluri de plată în cuantum de



616.647.198,04 lei. Pentru soluționarea cererilor de opțiune privind acordarea despăgubirilor în numerar rămase este necesară suma de aproximativ 1.601.749.254,73 lei. De asemenea, 11.354 cereri de opțiune au fost soluționate prin emiterea de titluri de conversie în acțiuni la Fondul Proprietatea, cuantumul opțiunilor realizate pentru acordarea de acțiuni la Fondul Proprietatea fiind de 13.385.484.086 acțiuni. La nivelul Direcției pentru Acordarea Despăgubirilor în Numerar din cadrul Autorității Naționale pentru Restituirea Proprietăților se află în curs de soluționare un număr de 298 de dosare conținând opțiunea persoanelor îndreptățite în vederea acordării de acțiuni la Fondul Proprietatea, și un număr de 14.242 de dosare de opțiune în numerar. Ulterior listării la bursă a Fondului Proprietatea și după reluarea procedurii de emitere a titlurilor de conversie, începând cu data de 2 mai 2011, s-a emis un număr de 5.589 de titluri de conversie, valoarea opțiunilor în acțiuni aferentă titlurilor de conversie emise totalizând 4.735.362.596 acțiuni.

În materie penală au fost pronunțate un număr de 32 hotărâri. Una din acestea a privit încălcarea dreptului la viață în cauza referitor la dosarul Revoluției române din decembrie 1989 în care s-a

constatat răspunderea puterii executive, a puterii judiciare și a puterii legislative din perspectiva organizării pachetelor și instanțelor militare. S-a mai reținut încălcarea art. 2 în ce privește latura materială în cauzele **Iorga, Soare și Predica c. României**, cu privire la durata procedurilor, încălcarea art. 6 par. 2 privind prezumția de nevinovăție prin declarațiile publice ale oficialilor responsabili cu derularea anchetelor penale.

Relevantă a fost decizia de inadmisibilitate pronunțată la data de 6 septembrie 2011 în cauza **Zelca și alții împotriva României**, în care Curtea Europeană a constatat neîncălcarea de către Statul român a dispozițiilor art. 6 par. 1 din Convenție, sub aspectul respectării principiului securității raporturilor juridice prin prisma jurisprudenței pretins divergente.

Aplecându-se asupra speței deduse judecării, Curtea a reținut că reclamantii au beneficiat de garanțiile unui proces echitabil, fiind parte la un proces ținut pe baze de oralitate, **publicitate** și contradictorialitate, părțile fiind în măsură să își expună argumentele apreciate ca fiind pertinente și concludente de pe poziții de egalitate cu partea adversă.

În ceea ce privește divergența de jurisprudență invocată, Curtea a reținut că, începând cu anul 2008, instanțele naționale au pronunțat mai multe soluții divergente. Însă, la un an diferență, respectiv la data de 21 septembrie 2009, Înalta Curte de Casație și Justiție a pronunțat un recurs în interesul legii apt să unifice practica națională în materie. Mai mult, soluția adoptată de instanța supremă era în acord cu soluția pronunțată în cauza reclamantilor.

Sub acest ultim aspect, *Curtea Europeană a reținut că, mecanismul intern prevăzut de articolul 329 din Codul de procedură civilă, drept cale de unificare a practicii judiciare, și-a dovedit eficiența,*

*având în vedere că, într-o perioadă relativ scurtă de timp, a pus capăt soluțiilor divergente pronunțate la nivelul țării în materia drepturilor salariale cuvenite funcționarilor publici.* Astfel, Curtea a decis că plângerea reclamantilor întemeiată pe dispozițiile art. 6 par. 1 din Convenție nu este admisibilă.

Problematika jurisprudenței neunitare a fost preluată de domnul **dr. Gabriel Caian, judecător detașat la Agentul guvernamental pentru CEDO**, care a subliniat trendul pozitiv în ce privește situația României la Curte. Hermeneutica dreptului presupune instrumente specifice, iar fără perfecționarea instrumentelor logicii devine foarte greu ca juriștii să adopte o interpretare corespunzătoare textelor de lege. În cauza **Ștefănică și alții împotriva României**, Curtea a reținut că a lipsit mecanismul adecvat pentru a preveni jurisprudența neunitară. În cauza **Frimu c. României**, Curtea a constatat neîncălcarea pe art. 1 Protocolul nr. 1 adițional la Convenție, chiar dacă diminuarea pensilor de care s-au plâns reclamantii a fost una de substanță, în condițiile în care Înalta Curte de Casație și Justiție a respins sesizarea privind pronunțarea unui recurs în interesul legii în această chestiune. Din această ultimă perspectivă, față de jurisprudența neunitară pe acest aspect, se va urmări hotărârea Curții privind această parte a plângerii care a fost amânată de Curte.

Domnul **judecător Ionuț Militaru, Tribunalul București**, a realizat prezentarea datelor statistice ale studiului **“Hotărârile CEDO în cauzele împotriva României 2011 – analiză, consecințe, autorități potențial responsabile”** și prezentarea site-ului [www.hotararicedo.ro](http://www.hotararicedo.ro). Până la 31 decembrie 2011, România a fost obligată la plata sumei totale de **49.329.532 EUR**, din care aproximativ **2.530.796 EUR** în urma înțelegerilor amiabile încheiate, respectiv **46.798.736 EUR** în urma unor hotărâri de con-

damnare ale Curții. Suma este compusă din obligarea Statului Român la plata unor daune materiale în valoare totală de **43.028.290 EUR**, a unor daune morale în valoare totală de **3.159.610 EUR**, precum și a unor cheltuieli de judecată în sumă totală de **610.836 EUR**.

Pentru anul 2011, puterea executivă este responsabilă în **65,51%** dintre cauzele în care s-au pronunțat hotărâri de condamnare (38 din 58), puterea legislativă este responsabilă în **62,06%** (36 din 58), puterea judecătorească în **53,44%** (31 din 58), iar Ministerul Public pentru **39,65 %** (23 din 58).

Raportând calculul la suma totală a responsabilităților, între puterile indicate, pentru anul 2011, ierarhia are pe primul loc **puterea executivă (29,68%)** și **puterea legislativă (28,12%)**, **puterea judecătorească (24,21%)** și **Ministerul Public (17,96%)**.

În proporție covârșitoare, responsabilitățile sunt concurente între cele trei puteri (legislativă, executivă și judecătorească) ori între două dintre acestea (legislativă și judecătorească, legislativă și executivă, executivă și judecătorească).

În anul 2011, puterea judecătorească răspunde, *singură*, pentru 5 condamnări, puterea executivă pentru 7 condamnări, iar puterea legislativă nu răspunde singură pentru vreo condamnare.

Proiectul „**JurisClasor CEDO**” reprezintă o inițiativă a autorilor culegerii de jurisprudență „*Hotărârile CEDO în cauzele împotriva României. Analiză, consecințe, autorități potențial responsabile*”, inițiativă pusă în practică de Editura Universitară, care deține drepturile de autor asupra lucrării, protejate de legislația internă și internațională (*copyright*), în colaborare cu Asociația Magistratilor Europeni pentru Drepturile Omului.

Proiectul cuprinde două secțiuni distincte, respectiv o **revistă online** în care sunt publicate articole de specia-

litate, hotărâri importante pronunțate de CEDO împotriva României, hotărâri relevante pentru dreptul intern, pronunțate și împotriva altor state, decizii de inadmisibilitate, noutăți privind drepturile omului, recenzii ș.a.m.d., precum și o **bază de date** cu motor de căutare în funcție de diverse criterii.

Scopul bazei de date este reprezentat de publicarea online a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului în limba română. În principal, vor fi introduse hotărârile în cauzele împotriva României, iar pe măsura dezvoltării proiectului, vor fi introduse și cauze împotriva altor state, traduse în limba română.

Utilitatea practică a clasorului de jurisprudență online rezidă în faptul că sunt tratate *toate* hotărârile de condamnare pronunțate de Curtea europeană în cauzele împotriva României, inclusiv cele nepublicate în Monitorul Oficial al României și cele pentru care nu s-a realizat o traducere neoficială la care cei interesați să poată avea acces. Baza de date conține și hotărârile pronunțate în anul 2011, iar pe viitor jurisprudența va fi actualizată la câteva zile de la pronunțarea de noi hotărâri de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Domnul **judecător dr. Dieter Schlafen**, colaborator al Curții de Apel București, a efectuat o prezentare a câtorva aspecte a dreptului german din perspectiva răspunderii magistraților. S-a apreciat că jurisprudența CJUE trebuie interpretată ca fiind pozitivă din perspectiva răspunderii magistraților, statele fiind cele obligate la plata despăgubirilor pentru prejudiciile cauzate prin încălcarea normelor comunitare. Pentru aceasta trebuie îndeplinite condițiile: norma comunitară trebuie confere drepturi persoanelor, încălcarea trebuie să fie suficient calificată, să existe o legătură de cauzalitate între încălcare și prejudiciu, iar încălcarea trebuie să fie evidentă din

perspectiva jurisprudenței Curții. Fiecare stat își definește noțiunea de culpă, dar aceasta nu are relevanță. Relevant este că încălcarea dreptului Uniunii Europene trebuie să fie evidentă. Rezultă așadar două sisteme: sistemul uniunii în care vina nu contează, sistemul național în care vina prezintă relevanță astfel încât răspunderea magistratului nu se poate angaja în lipsa culpei. În Italia există o acțiune în regres împotriva magistratului doar dacă se încalcă legea cu rea-credință sau din gravă neglijență. Atât în dreptul german cât și în dreptul italian, grava neglijență reprezintă o încălcare evidentă, excepțională. Încălcarea manifestă este mai mult decât gravă neglijență, iar încălcarea nu e manifestă dacă dreptul Uniunii Europene nu o reglementează. Potrivit Constituției germane, în caz de rea-credință sau gravă neglijență, regresul este posibil. În Codul Civil german se prevede că magistratul care încalcă o obligație oficială răspunde patrimonial numai dacă această încălcare constituie o infracțiune penală. Aceasta nu se aplică dacă magistratul întârzie sau refuză executarea atribuției oficiale. În dreptul român, răspunderea patrimonială pentru erorile judiciare intervine în caz de rea-credință sau gravă neglijență. Se pune întrebarea în cadrul intrării în vigoare a Noului Cod Civil, acesta poate constitui drept comun pentru angajarea răspunderii materiale a magistraților? În Italia răspunderea materială se poate angaja pentru culpă gravă, dol și neglijență nescuzabilă.

În final, doamna **procuror dr. Tamara Manea, Serviciul pentru procurori al Inspecției Judiciare de pe lângă Plenul Consiliului Superior al Magistraturii**, a efectuat prezentarea unor aspecte ale răspunderii disciplinare a magistraților cât privește înțelesul noțiunii de exercitare a funcției cu rea-credință sau din gravă neglijență, interesând încălcarea norme-

lor de drept material/procesual – art. 99 lit. h din Legea nr. 303/2004.

Independența judecătorilor este reflectată în art. 124 alin. 3 din Constituția României, care dispune că judecătorii sunt independenți și se supun numai legii.

Independența procurorilor este consacrată în mod expres de dispozițiile art. 64 alin. 2 și art. 67 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară.

Asigurarea independenței judecătorilor este impusă, cu titlul de obligație, statelor de principalele instrumente cu caracter universal și regional european.

În actuala redactare, legiuitorul nu mai impune pentru antrenarea răspunderii disciplinare condiția ca fapta să nu constituie infracțiune.

Analiza elementelor constitutive ale acestei abateri disciplinare nu poate fi efectuată decât prin raportare la: principiul independenței judecătorilor și procurorilor în pronunțarea hotărârilor și adoptarea soluțiilor; principiul constituțional potrivit căruia hotărârile judecătorești sunt supuse numai controlului judiciar în condițiile legii; dispozițiile potrivit cărora soluțiile adoptate de procuror nu pot fi desființate sau modificate decât în procedura controlului ierarhic și în cea judecătorească care sunt prevăzute de lege.

Având în vedere aceste coordonate, a apreciat că trebuie, în primul rând, stabilit care anume parte din activitatea de îndeplinire a actului de justiție nu intră în sfera răspunderii disciplinare.

*Pornind de la ideea că voința legiuitorului, atunci când a prevăzut această abatere disciplinară, nu a fost aceea de a înfrânge în vreun fel principiul independenței judecătorului și procurorului, obiectul verificării disciplinare nu-l poate constitui raționamentul logico-juridic al magistratului chemat să judece/instrumenteze o cauză.*

Opinia pe care acesta și-o formează în urma raționamentului logico-juridic nu poate fi cenzurată decât în căile de atac

prevăzute de lege și nu poate forma obiectul unei verificări disciplinare. A admite altfel, înseamnă pe de o parte, a nesocoti principiul independenței judecătorului/procurorului, iar pe de altă parte, a încălca dispoziția constituțională potrivit căreia, hotărârile judecătorești sunt supuse numai controlului judiciar.

Odată stabilite aceste limite, în mod firesc, apare întrebarea: *pentru care încălcări ale normelor de drept material și procesual răspunde magistratul și în ce condiții poate fi antrenată răspunderea sa?*

Textul art. 99<sup>1</sup> din Legea nr. 303/2004, modificată, în care legiuitorul definește reaua-credință și grava neglijență, circumscrie sfera încălcării normelor de drept material sau procesual la acelea de o gravitate deosebită, care au consecințe asupra valabilității actelor întocmite de magistrat, a duratei procedurilor sau care produc o vătămare gravă a drepturilor și intereselor părților.

În sfera răspunderii disciplinare pot intra numai acele încălcări ale normelor de drept material sau procesual care pun în discuție însăși valabilitatea actelor întocmite de judecător și procuror și pentru care, un observator rezonabil (persoană informată și de bună-credință), nu poate găsi o justificare.

Sub aspectul laturii subiective, judecătorul/procurorul care acționează cu rea-credință realizează o distorsionarea conștiința a dreptului, prin aplicarea greșită a legii, în mod voit, în scopul producerii unei vătămări.

Prin urmare, reaua-credință presupune atât intenția de a manipula legea în mod conștient, cât și voința de a cauza o vătămare a intereselor uneia din părțile implicate în proces.

Elementele psihice care formează structura internă a acestei forme de vinovăție sunt caracteristice lipsei de onestitate în exercitarea profesiei.

În ceea ce privește cea de-a doua formă de vinovăție legiuitorul, prin folosirea sintagmei „gravă neglijență”, a stabilit gradul culpei ca fiind cel al „culpei lata”.

Prin urmare, pot atrage răspunderea disciplinară numai acele greșeli care au un caracter evident, neîndoielnic și cărora le lipsește orice justificare, fiind în vădită contradicție cu dispozițiile legale.

Pentru aprecierea acestei forme de vinovăție, trebuie luat drept model criteriul adoptat în dreptul civil, care este unul obiectiv completat și cu elemente de ordin subiectiv ce țin de circumstanțele concrete care decurg din locul, timpul, împrejurările în care a fost comisă fapta, calitățile și pregătirea autorului.

În doctrina și jurisprudența civilă s-a conturat un astfel de criteriu obiectiv prin admiterea unui tip abstract care să constituie un model de comparație, respectiv cel al „omului diligent”.

Aplicând acest criteriu obiectiv la segmentul de activitate pe care îl presupune înfăptuirea actului de justiție, etalonul ar trebui să fie cel al „magistratului diligent” care acționează cu grijă față de interesul public de înfăptuire a justiției și de apărare a intereselor generale ale societății, care își subordonează comportarea sa exigențelor ce decurg din îndatoririle profesionale și normele deontologice pe care trebuie să le respecte.

**judecător Roxana Lăcătușu,  
Tribunalul București**